

PROGRAMA DE RELACIONS INTERNACIONALS

CURS 1990-91

FACULTAT DE CIENCIES POLITIQUES I DE SOCIOLOGIA

UNIVERSITAT AUTONOMA DE BARCELONA

RELACIONS INTERNACIONALS (1990-1991)
PROF. ESTHÈR BARBE

I. Teoria de les Relacions Internacionals

1. Presentació de la disciplina
  - 1.1. El segle XX i la guerra com a problema internacional
  - 1.2. L'origen anglosaxó de la disciplina
  - 1.3. Institucionalització acadèmica
2. Formulació teòrica
  - 2.1. La societat internacional com a objecte d'estudi
  - 2.2. Especificitat de la teoria internacional
  - 2.3. Debat metodològic
3. Paradigmes (grans concepcions) en Relacions Internacionals
  - 3.1. Ordre vs. anarquia
  - 3.2. Estat nacional vs. pluralisme transnacional
  - 3.3. Problemàtica o problemàtiques?
4. La seguretat nacional com a problemàtica
  - 4.1. Model estatocèntric
  - 4.2. La Ta. del poder: diplomàcia i estratègia
  - 4.3. La política de guerra freda
5. El mercat com a problemàtica
  - 5.1. Model de l'hegemonia
  - 5.2. Interdependència econòmica
  - 5.3. Gestió dels règims internacionals
6. La humanitat com a problemàtica
  - 6.1. Model globalista
  - 6.2. Medi ambient, desenvolupament i drets humans
  - 6.3. La política mundial de finals del segle XX

II. Societat internacional

7. Actors internacionals: els estats
  - 7.1. La universalització del fenòmen estatal
  - 7.2. La jerarquia internacional
  - 7.3. Interès nacional
8. Actors internacionals: les organitzacions intergovernamentals
  - 8.1. El fenòmen de l'organització internacional
  - 8.2. Tipologia
  - 8.3. El cas de Nacions Unides

9. Actors internacionals: les forces transnacionals
  - 9.1. Les organitzacions no-governamentals
  - 9.2. Les firmes multinacionals
  - 9.3. Altres actors internacionals
10. Sistema internacional: definició
  - 10.1. Instrument d'anàlisi
  - 10.2. Models sistèmics
  - 10.3. Subsistemes (regions, issue-areas)
11. Sistema internacional: estructura
  - 11.1. Bipolarisme, multipolarisme i policentrisme
  - 11.2. Homogeneitat i heterogeneitat
  - 11.3. Extensió total o parcial
12. Sistema internacional: funcionament
  - 12.1. Mecanisme clàssic: equilibri del poder
  - 12.2. Interaccions bàsiques: conflicte-cooperació
  - 12.3. El fenòmen de la integració
13. Evolució del sistema internacional contemporani
  - 13.1. El sistema europeu d'estats
  - 13.2. El sistema bipolar USA-URSS
  - 13.3. L'aparició d'un sistema mundial?

III. Política exterior

14. Orientacions de la política exterior
  - 14.1. Aïllacionisme i no-alineament
  - 14.2. Coalicions i aliances
  - 14.3. Concepció del "rol" nacional
15. Objectius de la política exterior
  - 15.1. Intereses vitals i valors
  - 15.2. Objectius a mig termini
  - 15.3. Objectius a llarg termini
16. Elaboració de la política exterior
  - 16.1. "Presa de decisions"
  - 16.2. Sistema polític i política exterior
  - 16.3. Determinants econòmics i sistèmics
17. Instruments polítics
  - 17.1. Diplomàcia
  - 17.2. Processos negociadors
  - 17.3. Propaganda
18. Instruments econòmics
  - 18.1. Ajuda exterior
  - 18.2. Mesures de coerció
  - 18.3. Guerra econòmica

19. Instruments militars
  - 19.1. Intervencions clandestines i subversió
  - 19.2. Intervencions militars
  - 19.3. Dissuasió nuclear

IV. Sistema internacional contemporani

20. Guerra freda i distensió
  - 20.1. Característiques de la guerra freda
  - 20.2. Anàlisi de la política de contenció (Kennan)
  - 20.3. Característiques de la distensió
  - 20.4. Anàlisi de la diplomacia kissingeriana
  - 20.5. 1990: el fi de la guerra freda
21. Les dues Alemanyes
  - 21.1. L'origen del "problema alemany"
  - 21.2. L'eix de la seguretat europea (les crisis de Berlin)
  - 21.3. Ostpolitik i CSCE
  - 21.4. 1990: la nova Alemania
22. Armaments i control d'armaments
  - 22.1. Evolució tecnològica dels armaments
  - 22.2. Evolució de les doctrines nuclears
  - 22.3. NN.UU. i desarmament
  - 22.4. Negociacions: bilateralisme i multilateralisme
  - 22.5. Industria d'armaments
23. Els nous estats en les RR.II.
  - 23.1. Descolonització i nou sistema internacional
  - 23.2. Afro-asiatisme i no-alineament
  - 23.3. Tercer Món i sistema de NN.UU.
  - 23.4. N.O.E.I. i Diàleg Nord-Sud
24. Els conflictes de l'Orient Mitjà
  - 24.1. El conflicte Israel-països àrabs
  - 24.2. El paper de les superpotències
  - 24.3. El paper de NN.UU.
  - 24.4. Altres conflictes: Liban, Iran, Irak
25. "De l'Atlàntic als Urals. Quin futur?"
  - 25.1. La descomposició de l'Europa dels blocs
  - 25.2. El paper de la C.E.E.
  - 25.3. Forums d'organització europea (CSCE, Consell d'Europa)
  - 25.4. Crisis a l'Europa Central i Oriental
  - 25.5. El paper dels USA i de la URSS a la nova Europa

BIBLIOGRAFIA:

A continuació es dóna una bibliografia general per cadascun dels apartats del programa (es citen, sempre que existeixen, les traduccions al català o al castellà). No hi ha cap llibre de text d'aquesta assignatura. Tanmateix al llarg del curs aniran apareixent dossiers amb materials de lectura i de consulta per facilitar l'estudi del programa i s'anirà comentant durant les classes la bibliografia general de cadascun dels apartats.

Obres generals

- ATTINA, F.
(1989) La politica internazionale contemporanea, Milan,
Franco Angeli (2a. ed.)
- BRAILLARD, P. i DJALILI, M-R.
(1988) Les relations internationales, Paris, PUF
- HUNTZINGER, J.
(1987) Introduction aux relations internationales, Paris,
Seuil
- MEDINA, Manuel
(1983) Teoría y formación de la sociedad internacional,
Madrid, Tecnos
- RUSSETT, B. y STARR, H.
(1989) World Politics. The Menu for Choice, Nueva York,
W.H. Freeman and Company (3a. ed.)

I. Teoria de les Relacions Internacionals (general)

- ARENAL, C. del
(1987) Introducción a las relaciones internacionales,
Madrid, Tecnos, (2a. ed.)
- ART, R.J. y JERVIS, R.
(1985) International Politics. Anarchy, Force, Political
Economy and Decision Making, Boston, Little Brown
and Company (2a. ed.)
- BONANATE, L. y SANTORO, C.M. (dir.)
(1986) Teoria e analisi nelle relazioni internazionali,
Bolonia, Il Mulino
- KORANY, B. (dir.)
(1987) Analyse des relations internationales, Montreal,
Gaëtan Morin (1a. ed. a Etudes Internationales,
1984, vol. xv, n. 4) (parts 1, 2 i 6)

- MERLE, M.
 (1988) Sociologie des Relations Internationales, Paris,
Dalloz, (4a. ed.), (trad. 1989) (part 1)
- MESA, R.
 (1980) Teoría y práctica de las relaciones internacionales, Madrid, Taurus, (2a. ed.)
- TRUYOL y SERRA, A.
 (1973) La Teoría de las Relaciones Internacionales como Sociología. Introducción al estudio de las Relaciones Internacionales, Madrid, I.E.P., (2a. ed.)
- VIOTTI, P.R. y KAUPPI, M.V.
 (1987) International Relations Theory. Realism, Pluralism, Globalism, New York, Macmillan

I. Teoria (autors de referència)

- AMIN, S.
 (1974) El desarrollo desigual. Ensayo sobre las formaciones sociales del capitalismo periférico, Barcelona, Fontanella, (orig. 1973)
- ARON, R.
 (1984) Paix et guerre entre les nations, Paris, Claman Levy, (orig. 1962), (trad. 1985)
- BULL, H.
 (1984) The Anarchical Society. A Study of Order in World Politics, Londres, Mac Millan, (orig. 1977, 7a. reimpr.)
- GILPIN, R.
 (1987) The political economy of International Relations, Princeton, Princeton U.P.
- HOFFMANN, S
 (1981) Duties beyond borders. On the limits and possibilities of Ethical International Politics, Syracuse, Syracuse U.P.
- KEOHANE, R.
 (1984) After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy, Princeton, Princeton U.P., (trad. 1988)
- KEOHANE, R. i NYE, J.
 (1977) Power and Interdependence. World Politics in transition, Boston, Little Brown and Company, (trad. 1988)

MORGENTHAU, H.
(1985) Politics among Nations. The struggle for power and peace, Nova York, Alfred A. Knopf, (orig. 1948)
(trad. 6a. ed. 1986)

WALTZ, K.
(1979) Theory of International Politics, Reading, Wesley,
(trad. 1988)

II. Societat internacional

ARON, R.
(1984) Paix et guerre entre les nations, (parts 1 i 2)

BONANATE, L.
(1979) Sistema politico internazionale a Il Mondo Contemporaneo (vol. 10), Floréncia, La Nuova Italia, pp. 323-347

CARR, Edward H.
(1986) The Twenty Years' Crisis, 1919-1939, Londres, Harper & Row, (orig. 1939)

HOLSTI, K.J.
(1988) International Politics. A framework for analysis, Englewood Cliffs, Prentice Hall, (5a. ed.) (part 2)

KAPLAN, M.
(1957) System and Process in International Politics, Nova York, Wiley

KORANY, B. (dir.)
(1987) Analyse des relations internationales, (parts 4 i 5)

MERLE, M.
(1988) Sociologie des Relations Internationales, (parts 2, 3 i 4)

TAYLOR, Phillip
(1984) Nonstate actors in International Politics. From transregional to substate organizations, Londres, Westview Press, 3-30

III. Política exterior

BLOOMFIELD, L.P.
(1982) The foreign policy process, Englewood Cliffs, Prentice Hall

- HOLSTI, K.J.
(1982) Why Nations Realign: Foreign Policy Restructuring in the Postwar World, Londres, Allen and Unwin
- (1988) International Politics. A framework for analysis, (part 3)
- JENSEN, L.I.
(1982) Explaining foreign policy, Englewood Cliffs, Prentice Hall
- MERLE, M.
(1984) La politique étrangère, Paris, PUF
- SNYDER, R. et al.
(1962) Foreign policy decision making. An approach to the study of International Politics, Nova York, The Free Press

IV. Sistema internacional contemporáneo

- BENZ, W. y GRAML, H.
(1984) Problemas mundiales entre los bloques de poder, Madrid, Siglo XXI (orig. 1981)
- BROWN, S.
(1988) New Forces, Old Forces and the Future of World Politics, Londres, Scott, Foresman
- CALVOCORESSI, P.
(1987) Historia política del mundo contemporáneo, Madrid, Akal (5a. ed. en inglés 1987)
- DUROSELLE, J.B.
(1982) Història Universal Contemporània 1918-1978, Barcelona, Edic. Universitaries Catalanes (orig. 1978)
- GADDIS, J.L.
(1982) Strategies of Containment. A Critical Appraisal of Postwar American National Security Policy, New York, Oxford U.P.
- HALLIDAY, F.
(1986) The making of the second cold war, Londres, Verso
- LUNDESTAD, G.
(1988) East, West, North, South. Major developments in International Politics 1945-1986, Oslo, Norwegian U.P.
- MAMMARELLA, G.
(1990) Historia de Europa contemporánea (1945-1990), Barcelona, Ariel (orig. 1988)

- MOREAU DEFARGES, P.
- (1987) Les relations internationales dans le monde d'aujourd'hui. Conflits et interdépendances, Paris, STH
- PEREIRA, J.C.
- (1989) Historia y presente de la guerra fría, Madrid, Istmo
- SPERO, J.E.
- (1985) The Politics of International Economic Relations, Londres, Georges Allen & Unwin, (trad. 1988)

Obres de referència

- AGOSTINI
- (anual) Calendario Atlante de Agostini, Novara, Istituto Geografico de Agostini
- VALLAUD, P.
- (1990) Atlas Hachette. La puissance économique, Paris, Hachette
- BOYD, A.
- (1988) An Atlas of World Affairs, Londres, Methuen, (8a. ed.)
- CARRILLO SALCEDO, J.A.
- (1982) Textos básicos de Naciones Unidas, Madrid, Tecnos
- CHALIAND, G. y RAGEAU, J.P.
- (1984) Atlas estratégico. Geopolítica de las relaciones de fuerza en el mundo, Madrid, Alianza, (orig. 1983) (2a. edic. francesa 1988)
- FREEDMAN, L.
- (1985) Atlas of Global Strategy, Oxford, Equinox
- GILBERT, M.
- (1978) Recent History Atlas. 1860 to 1960, Londres, Weidenfeld and Nicholson
- GEZE, F. et al. (dir.)
- (anual) El estado del mundo. Anuario económico y geopolítico mundial, Madrid, Akal, (orig. francés)
- IFRI
- (anual) RAMSES. Rapport Annuel Mondial sur le Système Economique et les Stratégies, Paris, Ifri

I.I.S.S.

(anual) The Military Balance, Londres, International Institute for Strategic Studies

KEESEING

(perio.) Keesing's Contemporary Archives: Weekly Diary of World Events, Keesing

KIDRON, M y SEGAL, R.

(1982) El atlas del estado del mundo, Madrid, Serbal, (orig. 1981)

KIDRON, M y SMITH, D.

(1984) Atlas de la guerra. Conflicto armado. Paz armada, Madrid, Serbal, (orig. 1983)

KINDER, H. y HILGEMANN, W.

(1977) Atlas histórico mundial. De la Revolución Francesa a nuestros días, Madrid, Istmo

MESA, R.

(1982) La Sociedad Internacional Contemporánea. Documentos básicos, 2 vol., Madrid, Taurus

ONU

(anual) Yearbook of the United Nations, Nova York, NN.UU.

OSMANCZYK, E.J.

(1976) Enciclopedia Mundial de Relaciones Internacionales y de Naciones Unidas, Madrid, FCE

PAXTON, J. (ed.)

(anual) The Statesman's Yearbook, Nova York, Harper & Row

PLANO, J.C. i OLTON, R.

(1988) The International Relations Dictionary, Santa Bárbara (Calif.), ABC-Clio, (4a. ed.)

SIPRI

(anual) World Armaments and Disarmament: SIPRI Yearbook, Oxford U.P., Nova York

VOGELS, J.P.

(1988) Le monde depuis 1940. Un demi-siècle de relations internationales, Brussel.les, De Boeck

ZORGIBIBE, Ch.

(1985) Textes de politique internationale depuis 1945, Paris, PUF

(1988) Dictionnaire de politique internationale, Paris, PUF, 1988